

ACC. N:R M. 15407: 1-7.

Landskap: Blekinge..... Upptecknare: Knut Andersson, Torhamn
Härad: Östra..... Berättare: olika personer; se uppl. bladen
Socken: Torhamn..... Berättarens yrke: bakstän!
Uppteckningsår: 1961..... Född år ..... i .....

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND
—

Kvinnor och kvinnligt. s. 1-7.

LUF 99

78/6-61.

Skriv endast på denna sida.

Kvarnar och kvarndrift.Kvarnarnas utseende och konstruktion.

Det har funnits en väderkvarn på
Ungskär. Denna väderkvarn var be-
lägen ungefär mitt i centrum å ön.
Benämningen å kvarnen var endast
väderkvarn, benämningen stolpkvarn
användes icke av öborna, men det
var nog den rätta beteckningen
ty kvarnen stod på en stolpställning
detta för att man skulle kunna
vrida kvarnen åt önskat håll,
och på så sätt draga nytta
av vinden från vilket håll den
än kom. När denna väderkvarn byggdes
minns inte de som nu lever, men det
antages att den byggdes av folk, minst

Luf 99

3 generationer tillbaka i tiden.
Kvarnen revs någon gång omkring år
1936. Numera finns det, här ute i
Torhans skärgård, icke någon väder-
kvarn. Ruiner av kvarnan finns
icke heller här, ty på tomten som
blev fri när kvarnen revs uppförde
man ett böningshus.

Ovan nämnda kvarn är den enda
kvarn som, oss vederligen, har funnits
på Uggskär. Vattenkvarnar har icke
funnits i skärgården, efter vad man
känner till. Man vet icke heller om
att här skulle funnits dammar
för uppsamling av regnvatten.

* Bifogar ett teckningsurklipp, kvarnen
på skissen är exakt lik den gamla
Uggskärs-kvarnen, med undantag

* Var finns
detta?
Jm. J.

för vingarna vilka voro bredare och hade segel på båda sidor, som ifyllts på skissen. "Stubbanmölle" kallades inte lmgskärs-kvarnen, men det var en sådan, baket var sådant som på skissen. Kvarnen på lmgskär byggdes, enligt vad vi nu fått veta, någon gång på 1600-talet. Jag känner inte till något om vilka träslag som användes, ej heller om att järnvingar skulle ha använts. Man vred kvarnen efter vindriktningen. Vi vet icke mera om kvarnsegeln än som förut nämnts. Kvarnar, som dragits av hästar känner vi icke till.

Kvarnbyggare. Vet icke om vem som byggd kvarnen.

Ägare och organisation. De första ägar-
na till kvarnen på Uggskär, som
vi minns var Båbyggaren Erik
Månsson, Uggskär, och Handlaren
Magnus Nilsson, Uggskär <sup>(Och deras förfäder
före dem.)</sup>
I min barndom så skötte ^(olig) Olof Eriksson
malningen, han var son till Erik
Månsson. De båda först nämnda skötte
själva sin kvarn. Man mol också
åt Ullängans bönder, samt för övrigt
åt alla som ville ha malet.

Betalning. Tull. Man hade ett
halvstop på kvarnens övre vöring
och tog vissa mått på varje skäppa
man mol, som betalning, man
betalade icke kontant. Man om-
vände mjölet man fick för eget
bruk, mestadels, mjölnaren födde
även upp svin. Alla satte värde på mjölnaren.

Malningen.

Kvarnstubben var av ek, den hade dragits ut på isen från Sandhamn och ut öster om Blugskär, där den fördes iland, den drogs av otar. När kvarnen sedan blev byggd, transporterade Utlängans bönder sin säd med skjuts till sin brygge och sedan med roddbåt till Blugskär. Malningen skedde med kvarnstenar. Mjölaren hissade upp säckarna med säden genom en lucka upp i kvarnen. Man mol sedan säden, endast en gång. Sammalet. Alla mol endast för eget bruk. Bönderna ville ha sin egen mald. Det hände också att fiskare-befolkningen köpte säd och lät mala, i denna kvarn. Något särskilt rum för väntetid fanns.

5. Man mol icke någon helgdag. Pinte.

På Ullngskär fanns det förr i tiden
en väderkvarn, varpå Ullängans bönder
fingo sin mäld.

Om denna kvarn finns ett par berättelser: En pojke som var ute och gick, fick se en liten figur sitta och slita i kvarn-seglen.

Pojken gick in till sin far-kvarn-skötaren - och ropade: "Far det sitter en liten pojke öfver i "kvarnsägelen". "

De bägge gick ut och bärjade kvarnens segel. Strax efteråt blev det ett förskräckligt oväder.

Det var en somte-pyssling, som hade visat sig, och han ville varna för ovädret.

6. Detta var alltså ett varsel.

Folkstro.

ACC. N:R M. 15407:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Många år senare visade den lille
tomten, återigen, sig i samma kvarn.
Det var en Yul-afton, och kvarn-
skötaren gick upp i kvarnen
för att se vad tomtén gjorde där.
När kvarnskötaren kom upp i
kvarnen, fick han en ruggande
örfil av den lille tomtén.
Den örfilen skulle kvarnskötaren
ha, av tomtén, för att kvarn-
skötaren inte hade sopat och
fejat i kvarnen till julen.